

राष्ट्रीय सहकार विकास निगमच्या
अर्थसहाय्याने राज्यात स्थापन झालेल्या चालू
व बंद अवस्थेतील सहकारी कुक्कुटपालन
संस्थांकडील थकीत मुद्दल व भाग-भांडवल
एकरकमी वसूल करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्र. डिएएचडी-१४०३६/०७/२०२३ (ई-६९७९३८)/पदुम-४

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२

दिनांक :- ०४ ऑक्टोबर, २०२४.

- वाचा:-** १. कृषि व पदुम विभागाचा शासन निर्णय क्र. संकिर्ण-२०२०/प्र.क्र. ७५/
पदुम-४, दि. ०८.०९.२०२१
२. दि.०५.९.२०२४ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळ बैठकीत मंत्रिमंडळाने
घेतलेला निर्णय.

प्रस्तावना:-

ग्रामीण भागात सहकारी तत्वावरील कुक्कुट पालन व्यवसायास प्रोत्साहन देण्याच्या दृष्टीने, शासनाने राष्ट्रीय सहकार विकास निगम, नवी दिल्ली या संस्थेकडून आर्थिक हमीद्वारे सहकारी कुक्कुट पालन संस्थांची स्थापना करण्याचे धोरण स्वीकारले होते. त्यानुसार राज्यात राष्ट्रीय सहकार विकास निगम, नवी दिल्ली पुरस्कृत सहकारी तत्वावरील एकूण ७३ कुक्कुट पालन संस्थांना सन १९८६-८७ ते १९९७-९८ पर्यंत मंजूरी देण्यात आली आहे. ग्रामीण भागातील कुक्कुट विकास व संवर्धन तसेच, रोजगार निर्मितीच्या दृष्टीने राज्य शासनामार्फत सदरची योजना राबविण्यात आली आहे.

राज्यातील एकूण ७३ सहकारी कुक्कुट पालन संस्थांच्या प्रकल्पांना राष्ट्रीय सहकार विकास निगम कडून राज्य शासनाच्या हमीद्वारे अर्थसहाय्य उपलब्ध करून घेऊन कर्ज आणि राज्य शासनाचे भाग-भांडवल या स्वरूपात अर्थसहाय्य देण्यात आले आहे.

सदर योजनेमध्ये राष्ट्रीय सहकार विकास निगम, नवी दिल्ली यांनी शासनामार्फत सहकारी कुक्कुट पालन संस्थांना आर्थिक मदत देण्याच्या योजनेअंतर्गत अर्थसहाय्याची प्रमाणके वेळोवेळी सुधारीत केली व त्यानुसार, सहकारी कुक्कुट पालन संस्थांच्या प्रकल्पांना प्रमाणकानुसार राज्य शासनामार्फत अर्थसहाय्य देण्यात आले आहे.

राज्य शासनाने ज्या एकूण ७३ सहकारी कुक्कुट पालन संस्थांच्या प्रकल्पांना राष्ट्रीय सहकार विकास निगम पुरस्कृत योजनेखाली अर्थसहाय्य दिले आहे, त्यापैकी ८ संस्था कर्जमुक्त झाल्या आहेत. उर्वरित थकबाकीदार ६५ संस्थांपैकी १५ संस्था चालू स्थितीत असून, २० संस्था बंद आहेत. ३० सहकारी कुक्कुट पालन संस्था अवसायानात घेण्यात आल्या आहेत.

सद्यस्थितीत थकबाकीदार असलेल्या चालू व बंद ३५ संस्थांकडून कर्ज वसूलीची स्थिती अत्यंत असमाधानकारक आहे व त्यामुळे या योजनेसंदर्भात विभागाच्या लेखा परिक्षणात लेखा परिक्षकांकडून

वेळोवेळी आक्षेप उपस्थित करण्यात आले असून, लोकलेखा समितीद्वारेही हरकतीचे प्रश्न उपस्थित करण्यात आले आहेत. यापूर्वी अर्थसहाय्य प्रदान केलेल्या प्रकल्पांचा आढावा घेण्यासाठी शासनाने १९९४ मध्ये नेमलेल्या उप समितीने देखील अत्यंत असमाधानकारक कर्ज वसूली असल्याने, नवीन प्रकल्पांना प्रचलित योजनेअंतर्गत अर्थसहाय्य न देण्याची शिफारस केली आहे.

थकबाकीदार सहकारी कुक्कुट पालन संस्थांची कर्ज वसूलीची असमाधानकारक स्थिती विचारात घेवून, राष्ट्रीय सहकार विकास निगम पुरस्कृत कुक्कुट पालन सहकारी संस्थांकडे थकीत असलेले मुद्दल व भाग-भांडवल एकरकमी वसूल करून, संस्थांकडे थकीत असलेले व्याज व दंडव्याज माफ करण्याच्या अनुषंगाने दि.०५.०९.२०२४ रोजी पार पडलेल्या मंत्रिमंडळ बैठकीत मंत्रिमंडळाने निर्णय घेतला असून, त्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

राष्ट्रीय सहकार विकास निगम पुरस्कृत योजनेत भाग घेतलेल्या व सद्यस्थितीत अवसायनात न निघालेल्या ३५ थकबाकीदार सहकारी कुक्कुट पालन संस्थांकडे थकीत असलेले मुद्दल व भाग-भांडवल एकरकमी वसूल करून थकीत असलेले व्याज व दंडव्याज माफ करण्यास खालील अटीच्या अधिन राहून शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

१. थकबाकीदार सहकारी कुक्कुट पालन संस्थेने शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून ०१ महिन्यांच्या आत थकीत मुद्दल व भाग-भांडवल रकमेचा भरणा पुढील ६ महिन्यांच्या आत करण्याची लिखित सहमती आयुक्त पशुसंवर्धन तसेच, संबंधित जिल्ह्याचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना सादर करावी.
२. सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था (दुग्ध) यांनी व संबंधित जिल्ह्याचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, यांनी संबंधित संस्थांचे सर्व लेखे बिनचूक असल्याची खातरजमा करून संस्थांकडून शासनास प्रत्यक्ष देय मुद्दल व भाग-भांडवल रकमांची निश्चिती करून थकीत रकमेचा तपशिल ८ दिवसांच्या आत संबंधित संस्थेस उपलब्ध करून देण्याची दक्षता घ्यावी.
३. संबंधित जिल्ह्याचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी थकबाकीदार संस्थांकडून मुद्दल व भाग-भांडवल रकमांची एकरकमी वसूली विहित मुदतीत होईल या दृष्टीने कार्यवाही करावी.

ज्या संस्था सदर शासन निर्णय निर्गमित झाल्यापासून एक महिन्यांच्या आत लिखित स्वरूपात या योजनेत सहभागी होण्यास सहमती दर्शविणार नाहीत, अशा संस्थांची मालमत्ता जप्त करून लिलाव करून शासनास देय मुद्दल, भाग-भांडवल, व्याज व दंडव्याज वसूल करण्याची कार्यवाही सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था (दुग्ध) यांनी करावी.

राज्य स्तरावर आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हे या योजनेचे सनियंत्रण करतील.

हा शासन निर्णय नियोजन विभागाचे अनौपचारिक संदर्भ क्र. ९४/कार्यासन-१४३१, दि.२१.०२.२०२४ तसेच, वित्त विभागाचे अनौपचारिक संदर्भ क्र. ६२३/२०२४ /व्यय-२ दि.०१.१०.२०२४ अन्वये व त्या विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेताक २०२४१००४१५३४१०४९०१ आहे. सदर शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहे,

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(नि. भा. मराळे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय मुंबई
२. मा. उपमुख्यमंत्री (गृह) यांचे सचिव, मंत्रालय मुंबई
३. मा. उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन), यांचे उपसचिव मंत्रालय मुंबई
४. मा. मंत्री (पशुसंवर्धन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई
५. आयुक्त पशुसंवर्धन, पशुसंवर्धन आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
६. आयुक्त सहकार, महाराष्ट्र राज्य, मध्यवर्ती इमारत, पुणे
७. सर्व संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
८. प्रधान महालेखापाल (लेखापरिक्षा) -१/२ महाराष्ट्र, मुंबई / नागपूर.
९. प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) -१/२ महाराष्ट्र, मुंबई / नागपूर.
१०. सर्व प्रादेशिक सहआयुक्त पशुसंवर्धन
११. सहनिबंधक, सहकारी संस्था (दुग्ध) आयुक्त दुग्ध व्यवसाय विकास यांचे कार्यालय वरली, मुंबई
१२. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त.
१३. सर्व उपनिबंधक, सहकारी संस्था (दुग्ध)
१४. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद.
१५. सर्व सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था (दुग्ध)
१६. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय-२) मंत्रालय, मुंबई
१७. नियोजन विभाग (कार्यासन-१४३१) मंत्रालय, मुंबई
१८. कक्ष अधिकारी, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय मुंबई
१९. अवर सचिव (पदुम-३) / कक्ष अधिकारी (पदुम-१ व १६), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२०. निवडनस्ती पदुम-४